

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserat
sprejema upravnistvo v
Katol. Tiskarni Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rokopis se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niskih ulicah št. 2, I., 17.

Izhajava vsak dan, izven
nedelje in praznike ob
pol 6. uri popoldne.

Štev. 255.

V Ljubljani, v sredo, 4. novembra 1903.

Letnik XXXI

Pravica v službi — krivice.

Iz Celovca, 3. nov.

Črne bukve o brezpravnosti slovenske raje na Koroškem se polnijo; ni ga dne, da bi se starim krivicam ne pridružila nova. Vajeni smo že vloge trpinov, ki z oslovsko potrpežljivostjo prenašajo udarce in brc, ki se jim jih deli v imenu postave. Trdo nam tiči za tilnikom tujčeva pest, vsak vzdih zatiranega naroda spremlja grohot in zasmeh moči in zmage pijanih sovražnikov. Imeli pa smo doslej vendarle še skromno, beraško pravico, vsaj vzdihovati, vsaj pritoževati se in vsaj pomoči prositi v — svojem jeziku. Edino naše zavetje bila so doslej sodišča, ona svetišča, kjer kraljuje devica »Pravica«, ki z zavezanimi očmi v imenu vladarjevem z enako mero deli pravico vsem, ki se k nji zatekajo. Poslušala nas je doslej ta hči luči in svetlobe v našem jeziku in pa — vsaj kolikor je mogla — tudi v našem jeziku ustrezala našim tožbam.

Toda to je bilo in nivoč! Dogodki zadnjega časa nam pričajo, da se je pravica izselila iz naših sodišč; njena podoba je izginila iz njenih lastnih domov, kjer nam danes v vsej ostudnosti iz vseh kotov nasproti reži vsenemška nestrpnost in krivičnost.

Često se povzdiguje pravičnost in nedotakljivost sodnijskega stanu, ki jo baje ne morejo in ne smejo omajati politični viharji. Morda je drugod drugače, pri nas pa moramo javno izpovedati, da smo izgubili popolnoma zaupanje v veliko večino sodnih uradnikov. Sodniki na Koroškem so danes po veliki večini ali hoté ali nehoté prava janičarska četa v vrstah naših narodnih nasprotnikov. Oni, ki jim je poverjena najvažnejša in najsvetejša javna služba — iskati in braniti pravico proti vsakemu krivičnemu — teptajo danes sami na najkrutejši način naše postavah in naredbah ute meljene jezikovne pravice. Tako nizko pra-

vosodje še nikjer na Avstrijskem ni stalo, kakor stoji danes pri nas. Imamo častne izjeme, a redke so kakor bele vrane, in molčati morajo h krivicam, ki jih delajo drugi — sicer gorje jim! Povsod po sodnih dvorah so razstavljeni ovaduh, ki kakor risi preže na svoje žrtve. Tudi dobri morajo tuliti z »Wolfocia«, če ne jih volkovi požro.

Ne pišemo teh vstic iz srda do sodnijskega stanu kot takega; lep in vzvišen je ta stan, kakor malčkateri. — toda le tedaj in le dotlej, dokler sodnik sam spoštuje svojo suknjo. Če se pa sodnik sam izpozabi, je pa dolžnost časopisja, da javno graja njegove napake in ga opozori na njegove dolžnosti. Zato dvigamo v imenu slovenskega naroda svoj svarilni glas in kličemo z vso resnobo in vsem povdarkom: Gospôda sodniki, iztrgajte se iz pogubonosnih objemov vsenemških jakobincev, dokler je še čas; ne dajte se terorizirati od prusofilske kamarile, ki vas hoče izrabljati za svoje hujskajoče protiaustrijske in protidinastične namene! Bodite branitelji pravice, zatiralci krivice, bodite pravi sodniki! To bo v čast vam in vašemu stanu, narodom pa v korist in pomirjenje.

Ko pišemo to ostro, toda pravično sodbo o naših sodnih razmerah, imamo pred očmi zlasti tri slučaje iz pravosodne prakse zadnjih dni — tri slučaje vnebovpijoče krivice.

Prvi se je dogodil v soboto dne 31. oktobra t. l. na okrajnem sodišču v Velikovecu. Bila je razprava radi žaljenja časti. Tožnik je bil Slovenec, toženec Slovenec, priče Slovenci. Sodil je adjunkt Thurn, ki zna slovenski, istotako zapisnikar; tožnika je zastopal dr. Brejc, toženca dr. Gebert. Tožba je bila slovenska. Človek bi mislil, da ni zadržka, da bi se razpravljalo v jeziku, ki so ga vsi udeleženci zmožni, izvzemši toženčevega zagovornika. Pa kaj še! Sodnik je razglasil sklep, da se bo razpravljalo nemško, češ, ker zagovornik ne zna slovenski in je protestiral zoper slovensko razpravljanje; dr. Brejc pa je sod-

nik z vso resnobo zagrozil, da ga bo kontumaciral, ako bo slovensko govoril! Merodajen je bil torej tu ne jezik strank — notabene toženec sam ni zahteval nemške razprave — temveč jezik, ki ga je zahteval nemški advokat! Razpravni jezik tedaj ni odvisen od zakonitih predpisov, določi ga marveč advokat, pa le — če je Nemec!

To se je takoj pokazalo dne 2. novembra t. l. Na ta dan sta bili razpisani dve kazenski razpravi pred deželnim sodiščem v Celovcu. Tožena sta bila dva trda Slovence, nemščine popolnoma nevedča. Zagovarjal ju je dr. Brejc, ki je svoje pooblastilo dosti prej sodišču naznanil s prošnjo, da naj se glede na to, da njegova klijenta razume samo slovenski, poskrbi, da se bo moglo slovenski razpravljati, in da naj se o tem obvesti tudi državno pravdnistvo. Pa kaj se zgodi? Dasi je mogoče brez težav sestaviti popolnoma slovenski senat in so se taki senati tudi že sestavljali, se je ta dan prikazal na pozorišče senat, v kojem sta bila samo dva sodnika slovenščine zmožna, eden sodnikov je ne razume prav nič, eden pa jo ima samo v svoji kvalifikacijski tabeli, ne zna je pa ne; zapisnikar trd Nemec. Državno pravdnistvo je bilo zastopano po državnopravdniskem namestniku, ki prav lepo slovensko govori. Dr. Brejc je slovenščine nezmožne sodnike odklonil in skliceval se na točko 3. jezikovne naredbe od l. 1862 — torej iste naredbe, na kojoj se nasprotniki sami vedno sklicujejo — zahteval slovensko razpravljanje. Sodni dvor pa je po dolgem posvetovanju sklenil, da se bo razprava vršila v nemškem jeziku, dr. Brejc se prepove slovensko pledirati (zagovarjati), v slučaju nepokorščine se mu zagrozi z discipliniranjem po § 236. k. p. r. Nato se razprava vrši. Predsednik se trudi s slovenskim obtožencem in slovenskimi pričami, čestokrat on ne razume obtoženca in prič, največkrat pa ti njega ne. Najhujša srednjeveška inkvizicija ni mogla biti mučnejša, kakor je bilo to lomljenje jezika. Na

koncu stavi dr. Brejc v slovenskem jeziku predlog na zaslišanje daljnih prič. Predsednik ga opominja, da naj govori nemšk, dr. Brejc se ne ukloni. Sodni dvor se gre posvetovati. Kmalu pride nazaj in razglasi se sklep: da se dr. Brejc radi tega, ker se v kljub prepovedi poslužuje slovenske govorice, dá ukor in se mu zagrozi, da se mu bo vzela beseda, ako nadaljuje v slovenskem jeziku. Na to sledi zatožni govor državnega pravdnika; za njim bi imel govoriti dr. Brejc. Komaj pa izusti prvi slovenski stavek, prekine ga predsednik, rekoč, da mu odtegne besedo!

Razglasi se sklep, da se razprava preloži v ta namen, da naj bi si obtoženec poiskal drugega zagovornika; ako si ga sam ne poišče, postavilo se mu ga bo »ex officio!« Zgodilo pa se je še nekaj, kar je vsem sapo zaprlo: Ko je predsednik nato obtožencu, ki je kar debelo gledal te čudne prizore, razlagal, kaj se je ravnokar zgodilo, in mu s hvalevredno vnemo skušal dopovedati, da je preložitve kriv njegov zagovornik, ki noče nemški govoriti, je obtoženec z glavo zmajal in se naivno začudil: »Zakaj pa bi ne smel slovenje govoriti, saj je naš jezik glihtol'k vreden kakor nemški!« Na to čita joče vprašanje ostal je predsednik odgovor dolžen! Ker se pa vedno izigravajo izjave strank zoper zastopnika, zahteval je dr. Brejc protokoliranje te strankine izjave, ki je uničujoča obsodba sodnega postopanja.

Kakor ta ravnokar opisana, tako se je vršila tudi druga razprava. Bila je iz istega razloga preložena.

To je bil dan zmage nemškega moloha, pravica pa si je zakrila oči, in Slovenija se je zjokala nad krutostjo, da se je vrglo jezik slovenski na smetišče sodišč v oni deželi, ki je bila kedaj naša izključna last, naši sedanji zatiralci pa naši — gostje. O slovenska gostoljubnost — ti si naša poguba! — — —

Rožek — Velikovec — Celovec! V R o-

LISTEK.

Pisma s pota,

Poljski napisal H. Sienkiewicz.

Posl. Podravske.

(Dalje.)

Med tem, ko nam je sprevednik delal opazke o običajih, smo se približali svojemu hotelu. Pred vratmi sta se dva gentlemana, eden prekupec pomaranč, drugi voznik, tepla s pestmi. To je kaj navadna prikazen na londonskih ulicah. Pretepalec je obkoljevala množica ljudi. Nekateri izmed gledalcev so držali njune jopiče ter ju spodbujali, redar, stoječ za množico, pa se je vspenjal na prste in gledal drugim čez glave, je-li si borilca do dobrega potolčeta nosove; sicer pa se ni vmešaval nič. Podobne borbe imajo svoj pravilnik, nad katerim čuvajo vsi navzoči. Vsakemu borilcu je največ mar za to, da oplazi nasprotnika krepko po enem in, če se dá, še po drugem odesu. Tudi udarci po nosu in po ustih imajo svojo ceno. Če pa jeden izmed borilcev zakliče »enough!« (dosti), prizna s tem, da je premagan, zmagovalcu mu takoj odvrne »all right!« ter hipoma neha biti svojo žrtev. Ako tega ne

stori, planejo vsi po njem in ga obkladajo, kjer kateri more, in redar ga oplazi s palico po ramenih.

Navadno po klicu »enough« takoj nastopi »all right«, na kar se nasprotnika razideta brez jeze; gledalci pa čestitajo onemu, ki je zadajal najboljše udarce, kakor tudi onemu, ki jih je prejel. Zlasti čestitajo onemu, ki odide z zlomljeno čeljustjo, ali s pokvečenim nosom. Ako sta nasprotnika oba enako močna in gibčna, traja navadno borba dolgo; tedaj gledalci celo stavijo, kateri bo zmagal in ves dogodek pridobi s tem nenavadno zanimiv značaj za Angleže. Najpogostejše zmagujejo v takšnih borbah Irci, kateri se na ta način maščujejo za politične krivice.

V hotelu smo pospravili svojo prtljago; čakalo nas je namreč na noč potovanje v Liverpool. Na to smo poplašali račun, in prepričavši se, da nič ne prihranimo, nismo obedovali v hotelu, marveč odšli znova na ulico. Ne spominjam se, na kateri ulici je obrnilo naša se moja pozornost žolto pobarvano poslopje z zelenimi žaluzijami v oknih, obdano z vrtom. Spominjam se samo, da je bila to neka stranska ulica. Na hodnikih je bilo prazno, na vrtu so ščebetali vrabci, iz hiše se je glasilo nežno žensko petje, nad

hišo pa in nad vrtom se je povznal du-dovit mir.

»Kakšno poslopje je to?« sem vprašal. To je zavetišče za padla dekleta, ki se hočejo vrniti na pot čednosti. Oh, zares angelski zavod, zavod, da celo oni, ki je že zdvojil nad človeštvom, jame znova verovati vanje, ako obiše to hišo. V dekletih, ki so že padla, se časih zbudi vest, časih tudi težnja po čistem življenju, po delu, po dolžnostih, po onih trenutkih, ko so se kot nedolžne deklice, čiste in neomadeževane, sanjale o drugačni, nikakor ne sramotni prihodnosti. Ta težnja tako prevzame deklico, da se želi posloviti od sramote in greha. Evo, jasna noč in luna plava po obnebu. Deklica stoji pri oknu ter se ozira v zvezdnato nebo; povsod vlada mir in tišina; zdi se ji, da se ji dobri Bog smehlja; na temnem obzorju vidi nekako roko, ki jo vabi k sebi; začuje glas: »Vrni se, ubogo dete, k meni, pod krila miru in življenja, ki je polno pokoja.« Oči dekletove se napolnijo s solzami; kolena trepetajo pod njo, končno se zgrud na njo ter jame moliti. Sklenila je poboljšati se, ali pa se poboljša — kaj mislite? Evo, hiti navkreber, kakor v strmo goro, katere površje se melje; padajoča si okrvavlja roke in noge, toda ko stori neko-

liko korakov, izpodmeljejo se ji tla pod nogami, in sirota pade še globlje, dokler končno ne ostane na dnu propasti, s čutilom lastne onemoglosti in obupom v duši.

Časih se znova pripeti, da se deklica, še ne povsem oropana čednosti, jame upirati ter iskati rešitve, da ne bi padla v brezno greha, toda glad jo vleče za jedno roko, mraz za drugo, socialna sila jo pritiska od zadaj, in ali sodite, da se deklica ubrani tej pekleni trojici? Kaj naj počne, kam se zateče, kje je za njo zavetje in obramba? Nikjer, izvzemši v Angliji. »Hvala Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!« pravi psalmist. O, hvala ljudem dobre volje, deklica je rešena, kajti glej, tu je mirna samota, zeleni vrt in »Žolti dom«.

Sredi temne, mrzle in deževne noči shujšana roka krepko potegne za zvonec pri vratih »Žoltega doma«. Izza vrat ji ne odgovori grozno renčanje psa, niti jezen glas: »Kdo je?« ponočnega stražnika. Vrata se tiho otvorijo, pred njo se odpre temen hodnik; nekdo s toplo, nežno roko prime nesrečnico za mrzlo roko ter jo pelje s seboj. Nihče je ne vpraša, kdo je, odkod je prišla, kakšna usoda jo preganja, kakšni prestopki. Čez kratko dospe v majhno, čedno sobico.

žekuprepovedan, v Velikovecu kontumaciran, v Celovcu izbacjen — taka je ravnopravnost slovenskega jezika pri nas. In še vedno ni zadovoljna nemška požrešnost, še vedno kriči o protekciji Slovencev, o naši poželjivosti itd. Bog daj tem norcem pamet in njihovim pomagačem —.

Družba treznosti.

(Dalje.)

Po končanih govorih je prišlo na vrsto: Revizija pravil, razni nasveti, resolucije in volitev odbora.

Pravila obstoje iz dveh delov, kakor ima družba dvojni značaj: svetni in cerkveni. Prvi del je potrdilo ministrstvo; drugega mora pa v vsaki škofiji posebe, koder se hoče družba uvesti kot cerkvena, potrditi prečastito škofijstvo. Ljubljansko ga je že potrdilo.

Navedimo par glavnih točk iz pravil: § 2. govori tako: »Namen družbe je zatirati nezmerno pijančevanje«. To; nič manj in nič več. Zatirati nezmerno pijančevanje, to je družbin namen; vse drugo je, kakor smo že rekli, le sredstvo in pot do tega namena. To, prosimo lepo, si dajte ljudje božji dopovedati in nikari podtkati družbi namenov, ki jih snovatelji nikdar niso imeli!

Kdor pa ne more razumeti, kako bi bila popolna zdržnost sredstvo k zmernosti, beri Avsečev govor, ki bo tiskan! Stvar je tako priprosta kot le kaj. Jedro njegovega dokazovanja je to: Doselej smo vedno pridigali: Zmerno pijte! zmerno pijte! — Ljudje so pa menda slišali samo krivični refren: Pijte! pijte! In so pili, pili, pili vedno več. Z vsemi pridigami o zmernosti smo prišli le v vedno večjo nezmernost. Kdo more to tajiti?! — Recimo torej enkrat ljudem: Nič ne pijte! In ljudje bodo še vedno pili, a — bolj zmerno kot doslej. Kamen treba vedno malo više meriti, kakor pa človek hoče zadeti!

Veliki bojevnik za zmernost, škof Egger, pravi: Leta in leta se že borim proti pijančevanju, pa pri vsem svojem trudu nisem opazil, da bi se bilo le za mrvico na bolje obrnilo. Pol leta sem, kar sem prišel z abstinenco, čutilim, da se je vsaj začelo gibati. — Isto izkušnjo so napravili povsod, koder so pričeli ta boj: s priporočanjem zmernosti so začeli, pa, ali so orožje odložili brez upa smage, ali pa prišli za ostrejšo — abstinenco.

Glavna določba pravil je ta:

Udaje so razdeljeni v tri stopinje (ne »razrede«, ampak »stopinje«, zato se gre od zdočaj navzgor):

I. Oni, ki ne pijejo nikakega žganja (razun za zdravilo), vse druge opojne pijače pa zmerno.

II. Oni, ki ne pijejo nikakega žganja (razun za zdravilo), drugih pijač pa redno — vsaj en dan v tednu — ne.

III. Oni, ki se zdrže vseh opojnih pijač (razun za zdravilo).

K temu stopnjevanju par opazk:

Sprva bi bile imele biti štiri stopinje, in bi bili v prvi oni, ki vse pijače uživajo zmerno. Pozneje se je ta stopinja opustila, ker nima za družbo nikakega pomena. Zakaj?

Oni, ki vse zmerno uživajo, so lahko najboljši ljudje na svetu; drže se poštene mere in nič ne zagreše proti zmernosti. Čast jim! (Abstinentje se odločno zavaru-

jejo zoper to, kakor da bi oni kaj očitali onim, ki pijejo — prčnost, dokler je mera prava, pivcu kakor zdržniku! — ali da bi si zaradi tega kaj domišljali; zaradi abstinence so lahko desetkrat večji grešniki kakor drugi!) — Ko bi vsi ljudje tako ravnali, to je: zmerno pili, bi nobene družbe treznosti treba ne bilo. Ker pa mnogi preveč pijejo, zato je treba proti nezmernosti boja. Zmernost pa ni boj, ampak mir, normalno stanje. Oni, ki z alkoholom v miru živé, sami zase in prav modro ravnajo, ali bojevniki niso; zaradi njih se ne bo splošno stanje pijančevanja nič spremenilo. Ako se v družstvo vpišejo, se ne bodo nič poboljšali, ker se jim ni treba; ostali bodo pri svoji pametni meri. Torej nič ne pridobe z družbo in družba nič z njimi; sami zase so hvalevredni, a drugim ne morejo pomagati. To je bil vzrok, da se je ta stopinja opustila. — Abstinenca pa je boj proti nezmernosti. Ko bodo vsi ljudje zmerni postali, tedaj družba lahko svoje orožje odloži: abstinenca preneha; doseglja je svoj namen.

Druga stopinja je namenjena takim, ki redno ne pijejo, izredno pa. Nekateri po daljši časi nič ne pijejo, ob izrednih prilikah pa vendar primejo za kozarec. Taki so gotovo odličnejši od onih, ki si ga vsak dan po malo privošči, a vendar se ne morejo povspeti do absolutne zdržnosti. Za te je torej potrebna posebna stopinja. Minimalna zahteva za to stopinjo je: zdržnost en dan v tednu.

Da družba pride med ljudstvo, treba jo uvesti po župnijah. Vsak ud se zaveže za določeno leto z moško besedo, dano voditelju družbe, da bo izpolnjeval zahteve one stopinje, katero si je sam izbral.

Kjer je stara družba uvedena, naj se razloži udom, da in kako da se je družba prenovila, ter povpraša, kdo da hoče v novi družbi vztrajati in katero stopinjo si hoče izbrati. — O tem izide posebno navodilo.

Pravico ude sprejemati ima odbor in voditelji podružnic (po župnijah). Kdor želi takoj pristopiti, obrni se na adresu: Janez Kalan v Ljubljani.

Ustanovni shod je vsprejel in proglašal sledeče resolucije:

1. Ustanovni shod »Družbe treznosti« se obrača do vseh slojev slovenskih, ki jim je na sru blagostan našega naroda, da se jamejo z združenimi močmi, z energijo in vztrajnostjo bojevati zoper nezmerno pijančevanje, da pristopijo k novoustanovljeni družbi, snujejo podružnice in z vsemi močmi podpirajo njene težnje in namene.

2. Slovenski listi se prosijo in pozivljajo, da so vsikdar naklonjeni zmernostnemu gibanju, in vedno voljni, pomagati pri tem delu.

Ta resolucija je prav potrebna, ker vsi listi doslej niso pokazali svojih simpatij; eden izmed krščanskih listov ni hotel objaviti dopisane mu vabila k shodu, da ne omenjamo liberalnih listov, ki se, hinavsko trdeč, da želé najboljšega vspeha boju proti pijančevanju, norčujejo iz naše družbe.

4. Občinski zastopi dežele Kranjske se opozarjajo in nujno prosijo, da v svojem in občnem interesu sklenejo in pobirajo naklado na užito žganje in pivo, kakor jim ga deželna postava dovoljuje. (Na ta sklep opozarjamo vse, ki imajo pri občinah kaj govoriti, naj ga, če mogoče, za svojo občino že letos uveljavijo.)

spat, vendar . . . moli poprej, zmoli očenaš, Jenny. Lahko noč!

Po teh besedah zapre duri. Jenny ostane sama. Se trenutek stoji kakor osupla, na to pa se spusti v jok in steče ter se zgrudi pred Kristusovo sliko na kolena. Toda ne. Ne more klečati pod to sliko v obleki kričeče barve, s počrnjenimi obrvi, z umetno rdečico na licu in z vsemi znaki sramote. In evo, poleg nje leži na stolu skromna janka in vsa obleka. Jenny torej zmeče raz sebe cunje, ki jo sedaj palijo kakor živo oglje, na to pa moli dolgo, dolgo.

Drugi dan že ni več poprejšanja Jenny. V skromni janki, z gladko počesanimi lasmi ne pozna več sama sebe. Pokličejo jo k jutreku; tu najde tovarišice, toda nobena izmed njih je ničesar ne vpraša, marveč sprejmejo jo kakor sestro. Razun tovarišice najde tu še druge ženske, gotovo velike gospe, ali morda tudi ne, ker niso ponosne, marveč so nekaka dobra angelska bitja, katerih minulost je neomadeževana kakor sneg. Kdo so te gospe?

Angeli.

Toda tudi ta krilata bitja ravnajo ž njo kakor s sestro, kakor bi nikdar ne bila grešila, kakor bi bila njim enaka. (Dalje prih.)

5. Gospodarji in delodajavci se prosijo, naj — kolikor mogoče — poslom in delavcem ne dajejo žganja; da pa bodo pri tem mogli dobiti poslov in delavcev, naj jih odškodujejo z drugimi bolj koristnimi rečmi.

Brzljivo ali pismeno so shod pozdravili gg.:

Franco Ka. Meško, župnik - pisatelj, St. Danijel — Koroško; F. B. iz Kostanjevice, ki je bil »zaradi abstinence penzioniran« (!) in sicer mnogo preganjanja prestal; M. V., tovarniški delavec v Stari Loki; Alojzij Kokali, kaplan v Novi cerkvi — Stajarsko; Valentin Koprivšek, kaplan v Skaluh — Stajarsko; duhovnik ribniške dekanije, zbrani na konferenci; bogoslovci mariborski; kurat Oton Kozlik na Dunaju, predsednik avstrijske »Družbe treznosti«; župnik Jožef Neumann, urednik »Volksfreunda«, predsednik družbe treznosti za katoliško Nemčijo.

Predzadnja točka je bila volitev odbora. V odbor so bili predlagani sami za stvar vneti možje, nikakor pa ne sami abstinentje, da se ne bo smatralo, da je to samó družba popolnih abstinentov, marveč družba treznosti. Vsi abstinentje pa so zaupniki družbe.

V odbor so bili izvoljeni:

Za Kranjsko: Avsec Fr., župnik v Sentjurju; Jaklič Fr., učitelj in dež. poslanec; Jarc Anton, gimnazijski učitelj; Kalan J., st. vikar; dr. Krek J., profesor; vodja Povše Fr., drž. in dež. poslanec; Smolnikar Luka, st. vikar; Strukelj Fr., učitelj na Robu. — Za Stajarsko: Medic P., kalist, gvardijan in župnik v Mariboru; Stribernik Jakob, dekan v Braslovčah; Koprivšek Val., kaplan v Skaluh; dr. Kovačič Fr., prof. bogosl. v Mariboru; Rabaža Jak., kaplan v Loki. — Za Koroško: dr. Arnež Janko, prefekt v Celovcu; Serajnik Peter, kaplan v Šmihelu; Trunk Jurij, župnik v Kazazah. — Za Goriško: dr. Brečelj Anton, zdravnik v Gorici; Kosec Jožef, župnik v Kamniah; dr. Pavlica Andrej, stolni vikar v Gorici. — Za Tržaško: Jožef Budin, kaplan v Boljuncu.

Končno je počastil zborovavce premilostni gospod knezoškof s prijaznim nagovorom, v katerem je zagotavljal družbo svoje naklonjenosti ter obljubil, da bo skrbel i sam i po svojih organih, da se bo družba razširjala in da ne bo zastala. Treba, da nagojimo nov, čist in trezen rod! V to so posebno poklicane »Marijine družbe«. V teh hudih časih treba nam zatajevati se in moliti. K zatajevanju nas navaža ravno družba treznosti. Trebamo tudi molitve, da bo Bog dal rast našim dobrim namenom in našemu prizadevanju.

Na prošnjo predsednikov podeli povelje navzočim sveti bagoslov, ki bodi poročstvo vspeha započeten u velevažnemu podjetju.

Ogrska kriza.

Včeraj dopoldne so na Dunaju cesarju v roke prisegli novi ogrski ministri. Ob 3. uri so se vrnili v Pešto in takoj šli v klub liberalne stranke, kateri je grof Tisza predstavil novo vlado. Navzoč je bil tudi grof Apponyi. Grof Tisza naglašal, da je v te žavnih razmerah stopil na čelo novi vladi. Vendar ne obupa, ker se nadeja, da napravi harmonijo mej krono in narodom in da narod doseže svoje zahteve glede armade. Bodočnost pokaže, ali ima »železno roko« ali ne. Glede vojaških vprašanj je že izrazil svoje misli. Izvršiti hoče vsa vprašanja, ki so zrela, sicer pa gojiti madjarsko idejo, ne da bi škodoval drugim narodnostim (??). Spoštovati hoče zakone in pravičnost, preganjati pa hujskače. Posl. Hegedűs mej živahnim odobravanjem pozivlja tovariše, da podpirajo novo vlado. Jutri se nova vlada predstavi zbornici in grof Tisza razvije svoj program. Morda zbornica tudi jutri voli novega predsednika na mesto grofa Apponyja.

Košutova stranka je že v ponedeljek v daljši seji razpravljala o vladnem programu. Posl. Polonyi je poročal o svojem razgovoru z grofom Tiszo, ki je dal razumeti, da bi državni zbor razpustil le v skrajnem slučaju. Dalje bi bil grof Tisza pripravljen premeniti poslovni red in razširiti volilno pravico. Dalje je grof Tisza obljubil, da se bodo mogli zaostali davki plačevati v obrokih; vojaški triletniki bodo takoj odpušteni, ko zbornica dovoli novince. Vlada bode priporočala pomiloščenje onih vojakov, ki so se pregrešili zoper disciplino, ker so morali na tri leta služiti. Krstna imena vojakov v ogrskih polkih bodo pisana v madjarskem jeziku. Madjarski bodo napisali na vojašnicah, ki so last občin ali komitatov; na drugih poslopjih bodo nemški in madjarski napis. Občine dobé ves davek od mesa in vina. Glede poveljnega jezika pa hoče vlada pu stiti vprašanje sedaj nerešeno. V daljni razpravi je Košut naglašal važnost socialnih reform. Stranka se šele danes odloči.

Iz deželnih zborov.

Štajarski deželni zbor. — Obstruktacija. V seji 3. t. m. je bilo predloženo poročilo deželnega odbora glede prodaje zemljiških parcel in glede zgradbe nove splošne bolnišnice v Gradcu in vsprejetje 12milijonskega posojila. Poslanec Korošev in tovariši so predložili predlog glede varnostnih nasipov na Dravi. Pri otvoritvi seje je bila zbornica komaj sklepna; stranke manjšine, Slovenci, bauernbundovci in pristaši nemške katol. stranke, so pozneje začele s tehnično obstrukcijo, ker nemška »Volkspartei« noče dovoliti pravičnega volilnega reda. — Posl. Brandl je utemeljeval svoj predlog glede spremembe zakona o naravnih preskrbovališčih in želi, da se predlog oddá odseku. Posl. Rokitsky nasvetuje poimensko glasovanje. Predlog pri poimenskem glasovanju vsprejet. — Poročilo deželnega odseka glede pomnožitve zdravniškega osebja na deželni blaznici v Feldhofu predlaga grof Attems oddati odseku. Posl. Krenn nasvetuje, da se glede tega poimensko glasuje. Imenom finančnega odseka poroča posl. Reitter glede novih zgradb in prezidav na deželni sadjerejski in vinarski soli v Mariboru in predlaga pet točk, da jih sprejme deželni zbor. K temu predmetu predlaga posl. Vošnjak poimensko glasovanje o posameznih točkah predloga. Potrebni je torej pet poimenskih glasovanj. To se zgodi, in vse točke vsprejete. Potem pretrga glavar sejo za pol ure. — Ko se zopet otvori, sledi poročilo finančnega odseka, da se ustanové častne svetinje za zaslužne ognjegasce. Poroča poslanec Reitter in predlaga, da se podeli častna svetinja onim ognjegascem, ki so skozi 20 let nepretrgano in pohvalno delovali pri kakem prostovoljnem ognjegasnem društvu. Posl. Wagner predlaga, da se odlikovanje podeli šele po 25letni službi, in na nasvet dr. Derschatte spremeni predlog, naj namesto medalje prejmejo zaslužni ognjegasci častno diploma. (Vsprejeto.) Poslanec Rokitsky želi besede in govori zoper poslanca Feyrerja, ki je izrekel njegovi stranki neko žaljivo opazko in zaklical »Pfui Teufel«! Zahteva, da se ga za to pokliče k redu. Posl. Jurtela izjavi, da mora imenom slovenske stranke protestirati zoper žaljenje slovenske stranke. »Mi smo«, pravi, »ravno tako izvoljeni, kakor stranke večine in smo ravno tako ponesni na svoje volivce, kakor vi na svoje. Ne vem, zakaj bi se ne smelo obdejavati s Slovenci...« Zavrača ogorčeno Feyrerjev vsklik (Odobranje pri Slovencih). Poslanec Hagenhofer protestira imenom nem. katoliške stranke. Posl. Feyrer izjavi na to, da ni svoje opazke storil v tem zmislu, kakor da ne bi smel poslanec ene stranke obdejavati z drugo, temveč je le izrazil svoje obžalovanje, da se nemška kmečka stranka druží z nemštvo sovražnimi strankami. Deželni glavar pokliče Feyrerja valed besed »Pfui Teufel« k redu. Med splošnim nemir in hruščem zaključí glavar sejo.

Koroški deželni zbor. V seji 3. t. m. so koroški poslanci zopet vstali zoper slovensko zahtevo jezikovne enakopravnosti na sodiščih. Posl. Burger je stavil predlog, naj dež. zbor izreče ogorčenje zoper to, da bi se rušila dosedanja ednostnost jezika pri sodiščih. Poročevalec govori zoper tuje slov. vsiljenice, ki motijo sedanji mir v deželi. Čenča nekaj o novoslov., da je koroški kmet ne razume in navaja slučaje, ko so zahtevale slov. priče od porot. sodišča, naj se nadaljuje razprava v nemškem jeziku. Koroški »Windischen« zahtevajo, da se ohrani sedanja jezikovna raba pri sodiščih. Posl. Grafenauer ga zavrača z ogorčenjem in zanika, da bi moglo slov. prebivalstvo pri teh razmerah, ko je sodnikiniti ne razumejo, najti svojih pravic. Bar. Stern ek govori imenom veleposestnikov zoper enakopravnost slov. jezika na sodišču. Posl. Neuner izraža ogorčenje imenom Celovčanov. Posl. Wieser pravi, da na Koroškem zahteva le ena občina na pol sloven. šolo. (St. Jakob v Rožni dolini.) Ni res, da bi dež. zbor zatiral Slovence; ravno iz njegovega volil. okraja so mu iz slov. občin došli protesti zoper rabo slov. jezika na sodiščih. Govori zoper »Verhetzung« po pri-vandranih advokatih in enaki golazni. (Fej nemški kulturi! Opomb. ured.) Posl. Ple-schiutschnig (znani renegat) pravi, da se slov. prebivalstvo njegovega volilnega okraja ne strinja s tem novim slov. gibanjem, ki hoče vse preobrniti na sodiščih. Posl. Pupo vac označuje postopanje slov. odvetnika, ki ruši mir, kot neprevidno. Dež. predsednik bar. Hein izjavi, da so se začele preiskave glede te zadeve, in ako se izkaže, da so sodni organi kršili zakon, bo sodno ministrstvo storilo primerne korake. Posl. Waldner govori zoper rabo slov. jezika, posl. Metnitz pogreva znano neresnico, kako so bili dozdaj koroški Slovenci zadovoljni z razmerami in protestira, da bi se ljubljanski občinski svet in kranjska trgovska zbornica mešala v koroške razmere. Posl. Lemisch se izjavlja zoper narodno ločitev na Koroškem, češ, da bi to bil go-

Dalje v prilogi.

Snažna, bela postelja; na mizi se kadi topla juha, gori svetilnica, leži sveto pismo, raz steno nad posteljo pa sladko, nežno, spod-bujajoče zre nanjo z jasnim sijajem obdana Kristusova glava.

Deklica hlastno poseže po jedi. Najpoprej ji je bilo treba hrane; na to hodi nemirno po sobi. Ne zna obrati svojih misli; boji se, da ne bi prišla ob pamet.

Med tem se vrata počasi odpró; v sobo stopi gentleman, dobiteljivega, očetovskega lica, ki zbujaja zaupanje. Starec se ji približa kakor davni znanki ter reče:

»Dober večer, dete moje! Jaz sem zdravnik; ali nisi bolna?«

Odgovori mu samo nezaupen in nemiren pogled.

»Grdo vreme imamo, kaj ne? Človek se lahko prehladi. Naj potipljem žilo, dete. Nu, dobro, izbornó! Ako dovolíš, te obiščem jutri. O, slabo vreme! A sedaj pa se vlezil! Lahko noč, dete!«

Tako govoreč boža starček dekle po glavi ter hoče oditi; na pragu se znovič ustavi ter vpraša:

»Toda, saj ti je ime Fanny, kaj ne?«

»Jenny.«

»A, tako, tako! Jenny. Evo, Jenny, pojdi

spodarski pogin ubogih koroških Slovencev. V debato je posegel tudi škof dr. Kah n in izrazil mnenje, da se bo to gibanje sčasoma razjasnilo. — Slednjič je bil vsprejet predlog, da se od ministrskega predsednika zahteva, naj z vsa odločnostjo nastopi zoper poskuse, vpeljati pri sodiščih slovenski jezik, češ da je to škodljivo za občo blaginjo.

G ali š k i d e ž e l n i z b o r je sklenil za regulacijo rek vsprejem posojila sedem milijonov in za iztreljenje reke Wawel v Krakovu, za razširjenje blaznice in pa po kritje drugih investicij vsprejem dežel. posojila v znesku 2.952.000 K.

V n i ž e a v s t r i j s k e m d e ž e l. z b o r u je 3. t. m. zopet prišlo na razpravo vprašanje o virisekciji, zdravniških poskusih na živalih v dunajskem medicinskem zavodu. Na dnevnem redu je tudi bila preosnova opravljenega reda v nižjeavstrijskem deželnem zboru. Posl. Silberer je utemeljeval spremembo volilnega reda, ker je potreba, da pride volja večine do veljave in se uresni čijo demokratični principi.

Germanizacija v Dalmaciji.

Elaboratu barona Handla, namestnika v Dalmaciji, za urejenje jezikovnega vprašanja pri državnih uradih v Dalmaciji, je namen infiltracija nemštva v tej deželi, katere prebivalstvo je po 99 odstotkih slovansko, po ostalem 1 odstotku — italijansko! Drznejega atentata na zdravi človeški razum, na naravo in pravico si pač ni možno misliti, nego je ta, ki ga hoče izvesti Körberjev »objektivni« sistem.

In vse je že lepo prirejeno in proračunjeno, da za izvedenje tega elaborata pridejo tudi moči in sredstva v deželo. Reški »Novi list« je namreč izvedel iz povsem zaupnega vira, da se s Handlovim poskusom za uvedeno nemščine pri državnih uradih v Dalmaciji vrši vspešno tajna agitacija med mladimi konceptnimi praktikanti na Dunaju, v Gradcu, v Celovcu za — Dalmacijo. V Dalmacijo naj bi šlo čim več nemških mladih ambicioznih uradnikov, da bi bili vladi na razpolago pri uvajanju nemščine v državne urade. Kakih nemoralnih sredstev se poslužuje ta aristokratski proletarijat — mnogokrat s kilometre dolgimi tituli — o tem priča drznost, s katero priporoča graška »Tagespost«, ta strupena sovražnica slovanstva, naj se otvori kurz za hrvaščino in slovenščino.

Razvidno je torej, da se pripravlja že cela armada teh ljudi z Dunaja, iz Gradača in Celovca, da osrečijo Dalmacijo s svojo »kulturo«.

Srbska neodvisna stranka na Hrvatskem

je imela v soboto shod v Glini. Stranka je zahtevala popolno enakopravnost pravoslavne cerkve s katoliško cerkvijo, cirilice z latinico in srbski zastavi iste pravice, kakršne ima hrvatska zastava. Shod je zahteval finančno samostojnost Hrvatske in je priporočal strankinemu vodstvu v sabor voliti le take moče, ki bodo zvesti tem sklepom. Imenom Hrvatov je govoril na shodu Stjepan Radić.

Blažja struja.

Odkar je nastopil vlado sedanji ban, je zavladovala v političnem življenju hrvatskega naroda blažja struja. Za bana Khuena tako pogosti politični progoni so prenehali; konfiskacije opozicijskih časopisov so redkejšje, in celo sodnje sodijo blažje, nego so do sedaj. Nedavno je zavrzel stol sedmorice prvo obsodbo opozicijskega časopisa »Narodne Obzorne«, ki bi bila morala plačati do 1000 K kazni, ter odredil novo obravnavo. Celo zagrebski državni pravnik je že v marsičem popustil ter pri zadnji obravnavi proti Stetanu Radiću radi zaplenjene knjige »Uzničke uspomen« priznal, da so nekatera mesta po krivici zaplenjena, a ravno te dni je dobil odlok od sodbenega stola tudi urednik socialističnega časopisa »Slobodna Rieč« Vilim Bukšeg, da je ustavljen proti njemu preiskava radi motenja javnega miru. In vendar je bil Vilim Bukšeg že dva meseca v preiskovalnem zaporu. Mogoče da je namignil sodnjam sam novi predstojnik pravosodja L. Marjanović, da se blaže ravna, saj je bilo dozdaj že tako preveč ostrih obsodb. Pa ne samo sodnijske oblasti, nego tudi politične so začele blažje ravnati. Politične skupščine se zdaj dovoljujejo skoraj povsod brez vsakih zaprek. Seveda se najde še kje kak zastrizen privrženec poprejšnjega Khuenovega sistema, ki zabada v narod, toda proti takemu se najde zdaj vendarle zdravilo pri osrednji vladi, dočim poprej ni pomagala v takih zadevah nobena pritoba. Najhuje se še drže Khuenovščine v belovarskokriževske županiji, toda tudi tukaj je moral popustiti glasoviti veliki župan Kukuljević, i zadnji dve veliki skupščini sta pokazali, da khuenovščina vendar le tudi tukaj pojema. S to blažjo strujo je pobito deloma tudi grdo štreberstvo, katero je tako lepo vsevalo pod Khuenovščino, pa je nade, da se sčasoma zapre pot nesposobnim in nevrednim ljudem do boljših služb.

Zato bi bil tudi že skrajni čas, kajti khuenovščina je spravila na površje v vseh strokah javnih služb toliko nesposobnih ljudi, da nakučuje vsa uprava. Novi ban je začel čistiti to Augijevo stajo, toda mnogo časa bo še preteklo, da bo popolnoma očiščena. Mažaroniji pa je bila ta štrebenska četa najvažnejša podlaga, in dokler se le ta ne izpod bije, ne bode konca tudi mažaroniji, ki je otrovala na Hrvaškem vse politično in socialno življenje.

Kulturni boj na Francoskem

Včeraj dopoldne ob 9. uri so bili izgnani kapucini iz samostana Rue de Sante. Ko je policija ušla v samostan, je našla menihe zbrane v samostanski kapelici. Eden očetov je prebral protest proti izgnanju. S silo so iztirali 200 menihov iz samostana. Pred samostanom zbrana množica je dala duška svoji nevolji.

Giolitti in zakon.

Pred tedni so pisali laski listi, da se bode zbornica v prvih sejah posvetovala o ločitvi zakona. Ko je Zanardelli odstopil, je nastalo vprašanje, bode li Giolitti ugodil željam socialistov ali ne. Filippo Crispolti trdi, da je Giolitti nasprotnik ločitvi zakona in je v tem smislu vplival na svoje prijatelje. Nasprotno pa trdi »Voce della Verita«, da bode Giolitti gotovo ugodil željam socialistov, s katerih pomočjo je postal ministrski predsednik in da se socialisti nikakor ne bodo odpovedali tej točki svojega programa.

Iz brzojavk.

R i m. Novo ministertvo je priseglo včeraj v kraljeve roke.

Berolin. Volitve volivnih mož za badensko poslansko zbornico so dovršene. Centrum ne bo zgubil nobenega poslanca. Soc. demokracija je nazadovala.

Dunaj. Listi poročajo, da je vlada sklenila, da češki deželni zbor ne bo imel v tekočem zasedanju dež. zborov nobene seje več, ker ni upanja, da bi se stranke zedinile. Čehi bodo na nemško obstrukcijo v dežel. zboru odgovorili s še krepkejšo obstrukcijo v državnem zboru.

Praga. Govori se, da so Mladočehi storili korake za zblizanje mladočehskih in agrarnih čeških poslancev v drž. zboru.

Dunaj. Körber je bil v zadevi sklicanja delegacij pri cesarju. Baje bodo delegacije sklicane tekom štirih ali petih tednov.

Praga. Mladočehski državni poslanec Dvořák je na svojem volivnem shodu dejal, da bo češka obstrukcija v prihodnjem zasedanju državnega zbora naperjena proti naporu Nemcev, ki si hočejo zagotoviti prvenstvo v Avstriji. Predno se ne ugoti zahtevam Čehov glede jezikovnih naredb in predno vlada ne ustanovi češke univerze na Moravskem, ni misliti na redno delo državnega zbora. Madjari bodo Čehom vzor.

Černovice. Odslek za spremembo volivnega reda je sklenil, da se vpelje pri volitvah v deželni zbor tajna in direktna volilna pravica.

Petrograd. Vlada je dovolila, da se v Grodnu vrši kongres rabincev iz cele Rusije.

Belgrad. V Nišu ni potrebna ožja volitev, ker je bilo treba izvoliti dva poslance. Izvoljena sta Tasić in Genčić.

Dunaj. Mej prvimi predlogami, ki bodo predloženi drž. zboru bo državni proračun za l. 1904, ki je že izgotovljen in ima majhen prebitok.

Pariz. Razdor mej republikanci je vedno večji. Jaures odločno zahteva, da Combes odstrani radi nemirov na delavski borzi policijskega prefekta Lepina. Zadeva posredovalnic dela pride pred zbornico. Skoro gotovo doživi Combes pri tej zadevi poraz.

Rim. Listi poročajo, da bode ta papežev konzistorij 9. novembra imenovana kardinalom le papežev drž. tajnik Merry del Val in škof Callegari. Nadalnji kardinali bodo imenovani meseca januarja. Papež je odredil, da je odslej vedja priprostost pri vsprejemih in da je število slug v predsobah manjše.

Dunaj. »Fremdenblatt« pravi, da avstrijski poslanik ne bo odpoklican iz Vatikana.

Budimpešta. Vseučiliščniki so včeraj zvečer zopet priredili demonstracije. Se nat vseučilišča je sklenil proti demonstrantom najstrožje nastopiti.

Praga. Knez Oton Windischgrätz, soproj nadvojvodinje Elizabete, bo meseca maja prihodnjega leta imenovan ritmofstrom in premeščen v Šopronj. Preselil se bo tja šele meseca junija, ker bo njegova soproga prej povila.

Gorica. Tu je umrl Edvard Righetti, ki je bil dolgo časa predsednik trg. zbornice.

Dunaj. Policija je izvršila hišne preiskave pri laških vseučiliščnikih iz Trsta Hagu in Fonda in pri vseučiliščniku Bressana iz Gorice. Na policiji so bili dijaki zaslišani.

Pariz. V francoskem ministrskem svetu je naznanil Combes, da se načelniku severne pokrajine ni posrečilo zadušiti stavke v Armentieres in Houtpines.

Petrograd. Iz Tokijo poročajo, da so se pretečeno nedeljo resno spoprijeli pomorščaki ruske ladje »Bobr« in japonski meščanje. V ta boj so se vmešavali mornarji neke japonske križarice. Šest Japoncev in več Rusov je ranjenih.

Belgrad. Kralj Peter nekemu zunanjemu častniku ni dovolil avdijence. Vladni krogi razlagajo to s tem, da je kralj zavzel stališče konstitucionalnega vladarja in da je le stvar vlade dajati pojasnila o političnem stališču. Kralj Peter tudi nadalje ne namerava vsprejemati zastopnikov listov.

Budimpešta. Nadžupan v Debrecinu se je uprl vladi, ki je razveljavila sklep obč. odbora proti pobiranju davkov in ni hotel sporočiti magistratu odloka vlade, da je suspendiran. Kraljeva kurija je izrekla, da je izvolitev poslanca Jakabffy neveljavna radi volivnih sleparij; 96 volivcev je bilo podkupljenih. Kurija je določila, da je izvoljen Konkoly, ki je tudi liberalec. Jakabffy mora plačati 20.000 K sodnih stroškov.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 4. novembra.

Osebnostne vesti. Gospod dr. Ferdo Černe, doslej koncipient pri gosp. dr. Rybáru v Trstu, se je preselil v Gorico, kjer je vstopil v odvetniško pisarno g. dr. Frankota. — Za sekundarija v goriški bolnišnici usmiljenih bratov je imenovan naš rojak, g. dr. Richard Jug, sin nadučitelja v Solkanu g. Tomaža Juga. — Umrla je na Dunaju vdova ministerijalnega svetnika gospa Marija pl. Zeynek roj. pl. Močnik, hči bivšega dežel. šolskega nadzornika na Kranjskem, g. Franca vit. Močnika. — Pisatelj g. Ludovik Germonik praznuje te dni na Dunaju 50letnico svojega pisateljskega delovanja. Kot skriptor na tukajšnji licealni knjižnici je izdal tudi več spisov, za katere je vzel snov iz naše domače zgodovine. — Stavbeni svetnik gosp. Jaroslav Peschke je imenovan višjim stavbenim svetnikom pri poštni direkciji v Trstu.

Učiteljske vesti. Imenovan je za nadučitelja na III. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani učitelj na II. mestni deški ljudski šoli, g. Leopold Armid. — Definitivnim učiteljem v Čemšeniku je imenovan ondotni provizorični učitelj g. Jož. Tavželj. — Prestavljen je učitelj g. Janez Cerar iz Sostrega na Črnuče. Učiteljica gđ. Marija Cepuder je prestavljena iz Studenca v Hrušico. — Deželni šolski svet je dovolil na Savi pri Jesenicah ustanoviti štirirazredno ljudsko šolo in enorazredno ljudsko šolo v vasi Juršice. — Na ljudskih šolah v Ljubljani bo ustanovljeno četrto mesto za veroučitelja in novo mesto za suplenta.

Imenovanje sodnih svetnikov v Celju. Kakor je izvedela »Domovina«, je dobil sedanji novoimenovani celjski sodni svetnik Mullej še dva meseca po preteku roka za vlaganje prošenj za obe svetniški mesti v Celju naravnost od ministrstva naročilo, naj vloži prošnjo za eno izmed teh dveh mest, samo da vladi ne bo treba imenovati kakega Slovenca. Proti taki vladi je našim poslancem predpisana pač samo ena taktika, in sicer najodločnejši boj, dokler se to s silovitimi sredstvi ponemčujoče ministvo ne strmoglavi.

Odgovor g. dr. Robida. D. M. v Polji, dne 3. nov.: Dne 23. in 31. okt. t. l. se je je znani dr. Robida, zdravnik v dež. blaznici na Studencu, prav robato in nerodno zaganjal v poljska duhovnika in obče priljubljenega g. dr. Divjaka, akoravno vsi ti trije niso v nobeni dotiki z noticami v »Slovenca«, na katere z loparjem odgovarja dr. Robida. Ali so morda imenovani trije krivi, ako ga ne kličejo k bolnikom. Tudi so neosnovane trditve, da je svoj čas tovarniška družba g. dr. Robida ponudila službo. Udje bolniške blagajne gotovo ne, vodstvo tovarne tudi ne, morda so to storili soc. demokratje, ki hočejo vse po svojem vravnati. Toda grozdje je še prekislo. Ker ljudje več kličejo g. dr. Divjaka, je skoraj gotovo vzrok tudi »Narodovih« napadov. Sicer pa vprašamo merodajne kroge: Koliko časa bodo še trpeli, da bode dr. Robida v »Na-

rodu« napadal razne osebe in smešil n. pr. rožni venec in drugo? Dr. Robida naj izvršuje svoje dolžnosti in pusti ljudi v miru, pa bode i sam imel mir.

Kako liberalni učitelji pišejo o naših poslancih, od katerih pričakujejo zboljšanja plač, je že tolika predrznost, da se zdi, da imajo ti gospodje bolj razvito arogantnost, nego pristojna vzgojateljema mladine. O poslancu Jakliču pravi »Učiteljski Tovariš«, da konstatuje (kako imenitno), da ta nadslomškar še vedno podpira Susteršičovo brezstidno (!) obstrukcijo v kranjskem deželnem zboru, da ne more priti regulacija plač kranjskega učiteljstva v razpravo. »Učiteljski Tovariš« pravi, da je to škandal in če bi učiteljstvo še kdaj priredilo kak skupen shod in ako bi se drznil Jaklič samo pokazati (!), bi ga vrgli na cesto. Tako glasilo liberalnega učiteljstva, kateremu je urednik Engelbert Gangl, učitelj na pripravljalni šoli za realko v Idriji. To je menda Gangl napisal v trenutku razburjivega svojega stanja, ko je pamet premagalo vino, vendar je tako pisarjenje za liberalno učiteljstvo dovolj značilno. Ljudstvo tem gospodom ni nič. Obstrukcije so po njihovem mnenju krivi naši poslanci, ne pa tisti, ki volilne reforme ljudstvu dati nočejo in ki se o volilni reformi niti posvetovati nočejo, ter so odklonili tudi vse delo v odsekih, kjer leži tudi prva razprava o predlogu za zboljšanje učiteljskih plač. Liberalno učiteljstvo naj prime kar liberalne poslance, da prično o tem razpravo v odseku, kajti to bode razumel tudi najbolj zabiti liberalni učitelj, da zadeva ne more priti prej pred deželni zbor, preden ni rešena v odseku. V čudnem duševnem stanju je moral biti Gangl, ko se mu je rodila notica o dr. Susteršiču, katerega psuje s »komedijantom, ki hoče požreti učiteljem zboljšanje materijalnega stanja. Tako Gangl s takimi psovkami lahko škoduje liberalnemu učiteljstvu, ker je svojo barčico spravil na varno, a tako početje, v imenu učiteljstva se nam zdi tako nizkotno, da ne moremo dobiti zato pravega izraza. Tako se ne obnaša liberalno učiteljstvo v trenutku, ko pričakuje zboljšanje plač, nikjer drugod na svetu, in tako le kaže, da pravi škodljivci učiteljstva so liberalni učitelji, v prvi vrsti pa njihovi prvaki. — V »Slov. Narod« opetovano napadajo »dopisi iz učiteljskih krogov« dr. Susteršiča, ker je odkritosrčno povedal, da ni zato, da bi se povišale deželne naklade. S tem se dr. Susteršič vendar ni izrekel proti težnjam učiteljstva, kajti s tem, ako se povdarja, da je treba dobiti drugih virov, ki ne bodo tako obremenili kmeta, je le dokaz resne volje dobiti boljše vire za pokritje dotičnih svot. Radi tega pa naši poslanci ne zaslužijo psovki!

O porotnih sodiščih. Naše tiskovne razmere so takšne, da najsrčnejše želimo, ako se v drž. zboru čimprej reši reforma tiskovnega zakona, in da smo zlasti za premembo kompetence v zadevah, ki se tičejo razžaljenja časti, v kolikor se smatrajo za tiskovne pregreške. Da pa v svojih željah nismo osamljeni, temveč da se z nami strinjajo najboljši avstrijski juristi, dokazuje naslednji članek, ki je bil natisnjen 11. okt. t. l. v »Jur. Blätter« pod naslovom: »Tedenski pregled o porotnem sodišču«: »V deželi, kjer se ne le zagovorniki, temveč tudi drž. pravdniki ne sramujejo poizvedovati o lastnostih izbranih porotnikov, da jih bodisi po političnem, bodisi po verskem prepričanju odvržejo, nima porotno sodišče sploh nikakega moralnega opravičenja. Sodniki, ki imajo biti sami najpoprej sojeni, niso sodniki. Mi pa smo sami doživeli, da je v slučaju neke tožbe, ki je bila od predsednika in preiskovalnega sodnika kot nična označena, državni pravdnik dva odvetnika, ki sta bila izbrana za porotnika, odbil, kar je napram zagovorniku tako upravičilo, da juristov ob tej priliki ne more rabiti. Ako zastopnik države hoče obsoditi obtoženca, ko mu namenoma odtegne ono zaščito, ki bi mu morala biti zagotovljena od porotnikov-juristov, potem država poniža poroto in napravi iz nje le orodje za obsodbo, in ni se čuditi, ako se tudi zagovor-

ništvo posluhuje vseh umetnosti neodkrito-srčne retorike. Vprašanje o krivdi ali ne-krivdi postane igrača zagovorniških umetnosti in s pristransko sestavo porotne klopi se še poslabša izid usodne žare. — Da bi nam vsaj za obširno polje zasebnih razžaljenj prišlo slednjič odrešenje, kakor je obljubila Körberjev načrt! In še v toliko naj bi se zboljšal, da bi bila odločena za razsodbo častnih zadev ne posamična, temveč razsodna sodišča; za to pa se bo vsled prepričevalnih argumentov tudi naša dvetretjinska večina v državni zbornici. — Neza-vedno strankarstvo je inherenten znak po-rotnega sodišča. Vse življenje se je treba uiti, da se človek ne spodtika nad lastnimi nazori in prepričanju v izvajanju svoje službe. Da bi se to pri porotnikih doseglo, bi mo-rali biti vsi ustvarjeni za sodnike ali pa brez-barvni in brezpolni, indolentni ljudje. Tako se glasi ekspozé v omenjenem stro-kovnem listu, in mi nimamo k temu dodati ničesar.

Umeščen je bil na župnijo Jesenice č. g. Janez Zabukovec, tamošnji župni upravitelj.

Prezentiran je za župnijo Sodražico č. g. Frančišek Traven, kapelan v Sent-Juriju pri Kranju.

«Innominata» razpuščena. Do se-daj niso mogli laški dijaki imenovati svo-jega dijaškega društva, kakor so želeli, in zato so je nazivali »Neimenovano«. Ker pa ima avstrijska vlada še vedno nekoliko srca do naših ljubih laških sosedov, dati je ho-tela priliko laškim dijakom, da bodo vendar mogli krstiti svoje društvo s pravim ime-nom. S tem namenom je razpustilo namesti-ništvo v Trstu to društvo, in policija je pre-iskala društvene prostore ter odnesla razne listine. Namestništvo pravi, da je društvo prestopilo svoj delokrog in navaja radi raz-pusta sledeče vzroke: V smislu društvenih pravil »Innominata« ni politično društvo, a na zborovanju društva v Pazinu je šla »In-nominata« na politično polje. član Petronio je govoril na tem zborovanju o »20. sep-tembru«, kateri dan je bila obletnica vstopa Viktorja Emanuela in Garibaldija v Rim, in sprejet je bil predlog, naj se od-pošlje županu v Rim brzojavka, v kateri se spominjajo tega zgodovinskega dneva. Ta brzojavka je bila priobčena v rimski »Tri-buni« dne 22. septembra 1903. Nadalje je govoril na zborovanju »Innominata« dr. Con-stantini iz Pazina o »20. septembru« in de-jal, da spomin na onidan zdru-žuje Italijane v jedno samo misel in obuja v njih boljše upanje na prihodnost. »Innominata« je tudi odposlala prigodom smrti Menotti Garibaldija brzo-javno sožalje družini pokojnika, in društveni predsednik je na društvenem zborovanju sam javno izjavil, da se je »Innominata« udeleževala vsega narodnega in političnega življenja laškega življa na Primorskem. — »Innominata« se more v 60 dneh pritožiti na ministrstvo proti odloku namestništva. Policija je vzela vse društvene liste, zapis-nike, pečate itd. v svojo oskrb in zapeča-tila društvena vrata.

Shodi na Stajerskem. Slov. po-litično in gospodarsko društvo za ljutomerski politični okraj ima svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 8. novembra t. l., ob 2. uri popoldne v gostilni gospoda Ivana Kukovca v Ljutomeru z naslednjim dnevnim redom: 1. Pozdrav načelnika. 2. Poročilo odbora. 3. Volitev novega odbora. 4. Voli-tev računskih preglednikov. 5. Slučajnosti. — Isti dan ravnoram ob 3. uri popoldne se bode vršil javen ljudski shod, za katerega so naprošeni kot govorniki: dr-žavni poslanec dr. Miroslav Ploj z Dunaja, deželni poslanec g. Ivan Ko-čevar iz Središča, g. dr. Vekoslav Kukovec iz Celja, g. Ivan Belé, potovalni učitelj iz Maribora in drugi. Raz-pravljalo se bode o kmetijski in meščanski šoli ter o železniški zvezi Ljutomera z drav-sko dolino.

Novi slovenski zdravnik v Go-rici. V kratkem času se naseli v Gorici kot privatni zdravnik g. dr. Ant. Breclj. Na to opozarjamo že danes naše slovensko ljudstvo iz Gorice in okolice.

Iz Trsta nam poročajo: Na stotine slovenskih src v Trstu in okolici je želelo

g. dr. Benkoviču ob odhodu: Srečno pot in na veselo svidenje! Dasi mlad, a Lah! so ga že dobro poznali kot iskrenega zagovornika pravice slov. naroda. Zapustil je tako milo mu slovensko Jadransko obal in šel v tužni Korotan, da ondi v pisarni neustrašnega dr. Brejca pomaga braniti pravice zatiranih bratov. Žalostni smo se poslo-vili od njega, a tolaži nas zavest, da je šel mej zapuščene brate. Zelimo gg. dr. Brejcu in dr. Benkoviču mnogo vspeha in enkrat na veselo svidenje.

Nove tajne naredbe. Na davčne urade po Srednjem in Gornjem Stajerskem je prišel od zgoraj neki tajnik ali naredba, ki se tiče slovenskih davčnih uradnikov. Stvar je bila nujna in moral se je finančnemu ravnateljstvu predložiti neki izkaz vseh v dotičnih okrajih živečih Slovencev. Enako naredbo so baje dobili tudi vsi predstojniki zgornje in srednještajerskih okrajnih glavarstev. Kak namen imajo te naredbe? Kaj jim je bilo povod, kaj smoter?

— **Blamirani Pommer.** Nemško-na-cionalni poslanec Pommer je priredil ne-davno shode v svojem volivnem okraju na Spodnjem Stajerskem. V Laškem trgu pa ga je doletela tolika blamaža, da ga je lahko v sredo želodca sram. Volilci so mu burno ugovarjali, da so to, kar on o svojem delo-vanju zoper Slovence poroča, same neum-nosti in klobasarije, ter so zahtevali, naj rajši pove, kaj je storil za olajšanje gospo-darstvene bede na Spodnjem Stajerskem. Pommerju je kar vroče postajalo, a kloba-saril je vkljub temu dalje o kozoleih, ka-tere je v državnem zboru preobračal, po-zitivnega pa seveda ni imel kaj povedati. In kaj je v tem hipu doletelo ubogega nem-škega poslanca. Volilec Gunkel je ogorčen na ves glas nasproti Pommerju zaupil lepi priimek: »Ochs!«, kar v slovenskem jeziku pomeni »vol« ali »junec«. Pommer se pa še zagovarjati ni upal; ampak napravil se je, kakor če bi se ta priimek ne dotikal njega in vgriznil se je v šobo in je klobasaril dalje. Take poslanca imajo spodnještajski Nemci! Čestitamo!

— **Napad** V Landolu pri Hrenovicah so dne 2. t. m. pijani fantje napadli vpoko-jenega dragonskega stražmeštra Andreja Ka-ruzo in ga tako pretepli in poškodovali, da je moral iti v bolnišnico.

— **Hrvatske novice.** Na pokopa-lišču v Zaprešiču prihodnjo nedeljo slovesno odarjajo spomenik padlim žrtvam. Vseučiliška mladina iz Zagreba je priredila o Vseh svetih na grobu žrtev spominsko slavnost, katere se je vdeležilo 2000 oseb. — Javen shod za okraj novogradiški priredi hrvatska opozicija 15. t. m. — Srbska stranka na Hrvatskem ima 22. t. m. shod v Dalju. — Nalovu po nesrečih se je učitelj v Jablanci, Gustav Schreiber. Ko je skočil preko nekega zidu, se mu je sprožila puška in strel ga je zadel v prsa. — Grof Khuen se je pripeljal v Zagreb.

— **Zopet civilni pogreb v Rio-manjih.** Na praznik Vseh svetnikov bil je popoldne v Ricmanjih pogreb Petra Kureta, večletnega blagajnika bralnega in pevskega društva »Slavec«. Pogreb se je vršil, kakor navadno, civilno ter ga je vodil vaški župan Ivan Berdon.

— **Tifus v bolnici.** V graški splošni bolnici je nastopil tifus epidemično. Devet usmiljenih sester je obolelo.

Ljubljanske novice.

Ljubljanski občinski svet je imel včeraj sejo, v kateri je naznanil župan, da je pro-estestiral proti načrtu južne železnice, ki je nameravala na južnem kolodvoru spremeniti le restavracijske prostore. Železniško mini-strstvo sedaj tudi ni potrdilo tega načrta ter je določilo, da more južna železnica zgra-diti novo poslopje za vsprejem potovalcev. — Župan je odgovarjal dalje na interpela-cijo dr. Trillerja v zadevi obnašanja vojakov 27. pešpolka ter je omenjal psovanja z »Krai-nerischer Hund« pri dogodkih, katere smo že omenjali v »Slovenec«. Sedaj se vrše preiskave, ki so dognale, da so dotični vo-jaki bili napadalci. Polkovno oblastvo je obljubilo najstrožje postopanje in tako se bodo vojaki 27. pešpolka morali odvaditi psovke »Krainerischer Hund«, če so se je tudi pri-vadili. — Nato so prisegli novi meščani gos-podje Valentin Accetto, Franc Jenko in Melhijor Supan. — Za Valvazorjev spomenik, ki bo postavljen pred »Rudolfinumm« je do-volil obč. svet 1000 K. — Prošnja slov. dir-kališčne zadruga ni prišla na dnevni red, ker je odbor dirkališča najemščino plačal. — G. Ivani Grossmannovi se za njenega sina dovoli še za tri leta vzgojevalnino letnih 100 kron. — Odboru za preskuševališče na Barju odstopi občina samo polovico čistega

dohodka od dotične zemlje. — G. Andreju Gabrščeku je dovolil obč. svet 200 K pod-pore za izdajo kašipota po Ljubljani. — Re-kurzu posestnika Franca Zajca se je ugodilo. — Stroški za zdravila mestnim ubogim so znašali v 1902. l. 1887 K. Obč. svet je iz-rekel zahvalo zdravnikom.

Z električne železnice. Mesar Anton Zrimšek v Dravljah št. 66 pripeljal je včeraj zvečer po Poljanski cesti prav naglo po tiru električne cestne železnice ravno v času, ko je privozil električni voz. Voznik električ-nega voza, Martin Orehek, je voz še pravo-časno vstavil in tako preprečil veliko ne-srečo, katera bi se bila pripetila, ker konj je bil z vozom že priletel tik pred elek-trični voz.

Zaušnica rokoborčeva. Fijakar Josip Simondič, znani rokoborbec iz cirkusa Vik-torja, je danes dopoldne na stojšču v »Zvezdi« prisadil fijakaru Mihi Lesjaku tako gorko zaušnico, da je ta skoraj omedlel. Udaril ga je, ker mu je rekel, da je tako neumen, da nima para.

Nekaj za smeh. Pred nasadi nasproti južnemu kolodvoru stoji že dokaj stara ta-blica, na kateri se čita: »Es wird ersucht diesen Ort nicht zu verunreinigen«, zraven dosloven slovenski prevod: »Bo (!) prošeno, ta prostor ne oskrniti«. Neki dovtipnež je sedaj zapisal zraven ponižno vprašanje: »Kdaj bo prošeno?« — Kot dokaz, kako že (!) Nemci umevajo slovenščino.

Skandal. Zadnjič smo imenovali trgo-vine zaradi samonemškega napisa. Danes smo v neprijetnem položaju, konstatirati dejstvo, ki je pravi skandal za slovenske trgovce. Jedna prvih in največjih slovenskih trgovin na jednom najboljudenejših krajev Ljubljane ima samonemški napis! Ako do-tična trgovina ne ukrene, kar se spodobi za njen ugled, jo bomo ožigosali, kakor za-sluzi! Sploh pa bomo v tem oziru v krat-kem temeljito obračunali z onimi gospodi, ki jih šteje naša lažinarodna stranka mej svoje najmočnejše stebre. Materijala zato imamo žalibog še preveč!

Muzejski trg, ki ga bode v doglednem času krasil Valvazorjev spomenik, spada mej najlepše, a najzanemarjenejše prostore bele Ljubljane. Ne glede nato, da se že zdavnaj napovedana regulacija na voglu še ni izvr-šila — zakaj povemo brezobzirno drugikat — je tudi stanje vrtnih nasadov jako zane-marjeno. Ograje, obstoječe iz trojnate bo-deče žice, so naravnost škandalozne. Vprašamo, je-li istih sploh treba? Ali bi ne bilo bolje, napraviti park s poti in klopmi za občinstvo? Tudi park ob Subičevih ulicah in Bleiweisovi cesti naj se otvori ljudstvu. Mi ne uvidevamo, zakaj bi bil ta lepi del javne naprave samo v privatni porabi. No, morebiti pride z novo upravo nov, svež duh v muzej, ki bo tudi zato skrbel, da se tisti ubogi devici pred muzejskim uhomod popravi že tako dolgo pohabljen roka.

Vprašanje ureditve ljubljanskega kolo-dvora postaja od dne do dne bolj pereče in nujno, toda poklicani činitelji se ne ganejo. Koliko je ravno te dni moralo pretrpeti ob-činstvo, tega ne moremo opisati. Najbolj so razjarjeni naši izvoščiki na t. »skandal pôn«, ki jim kar cele četrt ure ovira promet in jemlje zaslužek v najboljšem času. Alibi ne mogla naša visoka vlada s svojo mogočno roko malo pospešiti iz javnovarstvenih ozi-rov rešitev tega vprašanja!

Slovensko trgovsko društvo »Merkur« opozarja svoje člane, da otvori v četrtek ve-černi tečaj za knjigovodstvo. Pričetek točno ob 9. uri zvečer.

Meteor. mesečni pregled. Minoli mesec vinotok je bil po vsem vlažen in moker, začetkoma topel, sredi hladen, proti koncu mil. — Opazovanja na toplomeru dajo po-vprek v Celsijevih stopnjah: ob sedmih zju-traj 8-7°, ob dveh popoldne 14-9°, ob de-vetih zvečer 10-6°, tako da znaša srednja zračna temperatura tega meseca 11-4°, za 1-0° nad normalom. — Opazovanja na tlako-meru dajo 734-8 mm kot srednji zračni tlak tega meseca (za 12 mm pod normalom). — Mokrih dni bilo je 13, padlo je pa 242-2 mm dežja. — Med vetrovi je prevla-doval jugozahodni.

Delovanje mestne posredovalnice za delo in službe. Mestni trg št. 27, telefon št. 99. Od 23. do 31. oktobra je dela iskalo 21 moš-kih in 43 ženskih delavcev. Delo je bilo ponudeno 12 moškim in 34 ženskim de-lavcem; v 44 slučajih se je delo sprejelo. Od 1. jan. do 31. okt. je došlo 2483 pro-šenj za delo in 2393 deloponudeb, v 1471 slučajih je bilo delo sprejeto. Delo do be-takoj moški: 1 mizar, 4 natakariji, 1 trgov. pomočnik, 1 oženjen hišnik, 1 pe-kovski sluga, 6 konjskih hlapcev, ženske: 1 hoteleka likarica, 3 hotel. sobarice, 2 gos-podinji, 3 orožniške kuharice, 5 deklic za vsako delo, 4 deklice k otrokom, 2 sobarici. — Službe iščejo, moški: 2 pi-sarja, 1 strojnik, 1 kurilec, 1 vrtnar, več tr-govskih in pisarniških slug, 1 paznik, žen-ske: 1 odgovornica, 2 boni, več prodajal in blagajničark, 2 trafikantini, 1 šivilja na dom, več natakarij. — Oddati je sta-novanja z 1, 2 in 3 sobami, 2 prodajalni, več mesečnih sob. V najem se

iščejo stanovanja (za februar) z 1-3 sobami. Pismenim vprašanjem je pri-ložiti znanjko za odgovor.

Izgubljeno. Včeraj okoli popoldne je iz-gubila Ivana Jerman, natakarica pri Zajcu na Rimski cesti št. 24, v bližini gostilne zlato žensko uro in zlato, kratko verižico z obeskom. — Izgubila je neka dama zlat po-ročen prstan, v katerem sta bili vrezani črki I. G. — Izgubil je včeraj jetniški paznik, Martin Ivanuš, koledar iz leta 1903, v ka-terem je imel dva bankovca po 10 K.

V Ameriko. Danes ponoči odpeljalo se je 96 oseb v Ameriko in sicer 14 Slovencev in 82 Hrvatov. Iz Trsta pa se je včeraj od-peljalo v Ameriko 74 Grkov. Peljali so se skozi Ljubljano v Inmost in odtod v Ant-werpen.

Hubertovo jezo prirede jutri v četrtek ob 3. uri popoldne na velikem vojaškem vežbališču častniki tukajšnje garnizije.

Književnost in umetnost.

Slovensko gledališče.

Slovenska opera.

Velika Puccinijeva opera »Bohème« je sinoči mestoma kar elektrizovala občinstvo. Čuli smo dozda razun par večerov, ki so bili posvečeni Wagnerju, večidel klasično muziko stare ital. šole, in je torej lahko umevno, da smo bili ob teh nenavadnih, živih zvokih, tej melodijozni muziki včas kar očarani.

Glasba v tej operi je vseskozi moderna, tako nova, kot se pri nas še ni čula; v njej ni najti niti na ednem mestu onih lahkih in praznih napევov, ki doné iz Ver-dijevih oper, ta zvoneča Puccinijeva melo-dika deluje tu pa tam kar frapantno s svojo globoko realistično. Opera »Bohème« je do-segla včeraj razmeroma velik vspeh, dasi mogoče ni osvojila na prvi hip vsega ob-činstva. Vse uloge niso bile zastavljene s prvimi močmi, in iz tega bi se dalo raz-lagati, zakaj posamezna mesta niso pro-drla. — Dejanje je vzeto iz življenja pa-riških modernih ciganov, umetniške »boheme« in se godi v predmestju »Quartier latine«. Nekaj prizorov je silno karakterističnih za to vagabundsko življenje, a drugi so zopet tako čustveni, izraženi z globoko tragiko, da smo kar strmeli. — Opera je bila dostojno vpri-zorjena. Ulogo Rudolfa, pesnika, je pel gos-pod Orželski, s toplim čustvom, zve-neče in polno. J. Angeli kot slikar, Mar-cel, je bil popolnoma dober, njegov krepki in simpatični glas je docela zadovoljeval. Z veliko iskrenostjo je pela gdč. Skalo v a ulogo Mimi in je žela zato tudi zaslužen vspeh. Gdč. Kalivo d o v a je bila v ulogi koketne Musette izvrstna, in ugajali so ko-likor toliko tudi ostali. — Občinstvo je na-polnilo gledališče.

Slovenska drama.

Vseh svetnikov dan se je igrala obli-gatna žaloigra »Mlinar in njegova hči«. Brez dvoma na našem repertoirju nimamo druge igre, ki bi leto za letom imela tako pri-vlačno silo na srednje občinstvo in ki bi tako delovala nanje, da se je nikdar ne na-veličajo. Ti sentimentalni, nenaravni prizori, ta bolna tragika, tolikrat obsojena, a vkljub vsemu deluje še vedno s svojim solznim pa-tosom na mehka ljudska srca. Ta igra je prodrla pri nas v najširše ljudske kroge, in gotovo ni neopravičena trditve, da »Mlinar in njegova hči« mnogo pripomore k temu, da postaja naše gledališče čim dalje bolj po-pularno. — Igralo se je v nedeljo zelo do-bro. V prvi vrsti je bil g. Verovšek kot mlinar imenitna figura, in pogodil gaje popolnoma v vseh kretnjah in govorjenju. Jako je ugajala tudi gdč. Růčkova v vlogi Marice. Igrala je s pretresljivim ču-stvom in uprav ona je marsikateremu po-slušalcu izvabila solze na oko. Prav karak-terističen grobar je bil gospod Lier; vlogo Konrada je igral gospod Danilo jako gladko in lepo. Dobri so bili tudi ostali, gos-pa Danilova itd. — Gledališče je bilo razprodano.

* Repertoir sloven. gledališča. V petek, dne 6. t. m., se ponovi včeraj si-jajno uspela in dovršeno uprizorjena Pucci-nijeva opera »Bohème«. — V nedeljo, dne 8. t. m., sta dve predstavi: pop. ob 3. žaloigra »Mlinar in njegova hči«, zvečer Parmova opera »Amaçonke«. — Prihodnji teden pride prvič na oder izvirna igra »Legionarji«.

Vstaja na Balkanu.

Potrujejo se poročila, da so se vstaji na raznih mestih pokorili in odložili orožje. Mnogo se jih je vrnilo domov, zlasti v Zo-fiji se vidi mnogo junakov, katerih ni bilo za časa večje vstaje. Nekaj vstaških vodij ni zadovoljnih s poslednjim reformnim progra-mom, ker v njem ni govora o pomiloščenju, in ker žele, da na mesto Hilmi-paše pride krščanski guverner.

Med turškim prebivalstvom se opaža gibanje zoper rusko-avstrijsko reformno pred-

loge. Na mošejah so bili nabiti skrivaj plakati zoper evropske države; meni se, da vladi ni neznano to gibanje.

Razglašeno je povelje glede demobilizacije vseh rednih bataljonov druge vrste. V vilajetu Uesküb je bilo odpuščenih 14 bataljonov.

Ruski list »Novosti« izraža dvom, da bi nova reformna nota Avstrije in Rusije dosegla svoj načrt. Porta računa vedno z nesložnostjo evropskih držav v orijentskem vprašanju zato bo nekatere točke vsprejela, druge zavrnila, zanašaje se na skrivne prijatelje. Takšen izid pa nasprotuje javnemu evropskemu pravnemu čustvu, ki pospešuje končno rešitev orijental. vprašanja, da se že enkrat naredi konec nevedni igri Turčije. »Novosti« vidijo le eno sredstvo v dosegu tega cilja, namreč sklicanje kongresa za revizijo berlinskega programa. Ta kongres naj bi odločil politični razvoj balkanskih Slovanov in napravil konec turški okrutni politiki. — Nek srbski list meni, da ni izključena okupacija Macedonije, ker si pa ruski in avstrijski interesi na Balkanu nasprotujejo, zato ne morejo biti disto odkrita pogajanja obeh držav o balkanski reformi. Zdi se, da ne bo tudi ta zadnji program imel nikakega vspeha.

Razne stvari.

Najnovejše od raznih stran.

Hišniki štrajkajo v Čikagi. — Izumitelj šivalnega stroja za čevljarje Gordon Mac Kay umrl je v Newportu v Ameriki. — V dunajskem Pratu so odslej prepovedana vsa politična zborovanja. Dovoljeni so samo nepolitični sestanki. — Novi serum proti jetiki, kateri je iznašel prof. Maragliano v Genovi, je baje sposoben, ako se ga vcepi zdravim ljudem, obraniti tako cepljene ljudi pred jetiko. Za zdravljenje že jetičnih ljudi baje še ni sposoben. — Norveška eskadra pripluje tekom meseca novembra v adrijsko morje in pride tudi v Reko. — Proti živrejam je nastopil v svoji palači predsednik ameriških Združenih držav Roosevelt. Zapovedal je, da noben sluga ne sme imeti živreje, ker se s takimi oblekami ne kaže značaja republike. — Mom m s e n o v o ž e n o, ki je boleha, je smrt njenega moža tako pretresla, da se boje za njeno življenje. — Grofici Stefaniji Lonyay se zdravi vsak dan zboljšuje. — Naslednik Gironov pri vzgoji otrok saškega prestolonaslednika je gimnazijski učitelj Rupert Schreiner. — Defraudacijo so zasledili na magistratu v Lvovu. Nek magistratni tajnik je poneveril 30 000 kron.

Najmanjši časopis. Nekoliko dni že izhaja v Parizu časopis »Carte-Journal«, ki je tiskan na dopisnici. Dasiravno je tako majhnega obsega, pa prinaša še celo slike. Prinaša pa tudi brzojavke in druge novosti. »Carte-Journal« velja 10 centimov.

Velikanski potres v Perziji.

Izvanredni naravni pojavi, katere so imeli v soboto na Francoskem, so sedaj pojasnjeni. Provročil jih je velikanski potres v Turčiji v Perziji. 350 ljudi je ubitih, veliko število ljudi je ranjenih. 184 tovarn preprog je razrušenih. Od velikega bazarja je ohranjenih le 32 prodajalnic. Mesto je skoro popolnoma razrušeno. Ruski zdravniki so odpotovali na kraj nesreče. Turčije leži v provinci Khorassen na cesti iz Samda v Herat.

Telefonska in brzojavna poročila.

Celovec, 4. nov. Tukajšnje sodišče danes na civilni razpravi priznalo, da se postopa zoper slovenščino »über höhere Weisung«, tedaj eksistira tajni jezikovni ukaz. Zdaj vemo, zakaj Körber ne odgovori! Poslanci, storite svojo dolžnost in nastopite odločno proti taki vladi!

Dunaj, 4. nov. Uradni list priobčuje cesarjevo lastnoročno pismo na Khuen Hedervaryja, katerega s pripoznavanjem njegovega dela vladar odpušča od ministerskega predsedstva.

Vladar se Khuenu tudi zahvaljuje za njegovo dolgoletno delovanje kot hrvatski ban in izraža upanje, da bo Khuen še dobil priliko, mnogo koristiti državi. — Odstopivša ministra Vlassics in Daranyi sta odlikovana z velikim križem Leopoldovega reda. Nadaljnja lastnoročna vladarjeva pisma imenujejo novo ministristvo in Tiszo za tajnega svetovalca.

Budimpešta, 4. nov. V drž. zboru je danes podpredsednik prebral Apponyjevo pismo, v katerem se Apponyi odpoveduje predsedstvu zbornice. Govorniki vseh strank so povdarjali zasluge Apponyjeve za Ogrsko. Opozicija je predlagala, naj zbornica pozove Apponyja, da prekliče demisijo ter je izjavljala, da je bil Apponyi prisiljen odstopiti. Živahno odobravanje. Razvila se je živahna debata, tekom katere je Apponyi izjavil, da vstraja na demisiji. Seja traja še.

Ptuj, 4. nov. Slovesnost v čast sv. Viktorinu sijajna. Vdeležba Slovencev velikanska. Procesije prihajajo vsak dan iz raznih župnij. Navdušenje ljudstva veliko. Nemški mestjani silno pobiti.

Trst, 4. novem. Tri ruske vojne ladije včeraj priplule.

Belgrad, 4. novembra. V vojašnicah so razširjeni lepaki, na katerih se označuje kralja Petra kot provzročitelja umora kralja Aleksandra in se moštvo hujska na upor. Pravi vodje nove zarote, ki vsekakor obstoji, vladi niso znani, zato je v konaku veliko razburjenje. Več aretiranih častnikov so izpustili, ker jim niso mogli ničesar dokazati.

Solun, 4. novembra. Danes zjutraj je odpeljal posebni vlak dva bataljona turških čet v Sorovič. Turčija ne odpuščuje vojaštva, ampak vedno več vojakov zbira v Makedoniji. Vstaši izjavljajo, da bodo tudi po zimi nadaljevali z atentati.

Umrli so:

29. oktobra. Marija Cunder, delavčeva žena, 45 let, Jenkove ulice 11, jetika

V bolnišnici:

25. oktobra. Anton Sitar, hlapec, 53 let, Alcech. acert. Paralysis cordis.
26. oktobra. Fran Narobe, delavec, 44 let, jetika.
27. oktobra. Marija Vidic, delavčeva hči, 14 mes., Comotio cerebri.

Dunajska borza

dné 3. novembra

Skupni državni dolg v notah	100 45
Skupni državni dolg v srebru	100 25
Avstrijska zlata renta 4%	119 90
Avstrijska kronska renta 4%	100 40
Avstrijska inv. renta 3 1/2%	92 50
Ogrska zlata renta 4%	118 60
Ogrska kronska renta 4%	98 45
Ogrska inv. renta 3 1/2%	89 50
Avstro-ogrsko bančne delnice	96 16
Kreditne delnice	675 75
London vista	239 30
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. v	117 17 1/2
20 mark	23 46
20 frankov	19 06
Italijanski bankovci	96 35
C. kr cekini	11 33

Žitne cene

dné 3. novembra 1903.

(Termin.)

Na budimpeštanski borzi:

Pšenica za april	K 7 78	7 79
Rž za april	6 68	6 69
Oves za april	5 56	5 57
Koruza za maj 1904	5 32	5 33

(Efektiv.)

Dunajski trg.

Pšenica banaška	K 7 75	do 8 30
Rž južne železnice	7 90	8 30
Rž	6 60	6 75
Ječmen	6 50	7 60
ob Tisi	6 10	7 20
Koruza ogrska stara	6 50	6 70
nova	5 45	5 70
Cinkvanti stari	7 90	8 25
novi	6 80	7 15
Oves srednji	5 70	5 95
Fizol	7 50	13 50

Kemične barve

meljne barve

za sobne slikarje, za zidarje ima trdka
BRATA EBERL v
Ljubljani, Franciskanske ulice, v največji izbiri v
zalogi. — Cene so nizke. 524 14 11—3

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306.2 m, srednji zračni tlak 736.0 mm

Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celsiusu	Veterev.	Nebul.	Relativna vlaga
9. zveč.	741.8	8.3	si. jug	jasno	
7. zjutr.	741.2	5.6	sl. svzh.	megla	0.0
2. popol.	740.4	12.0		del. obl.	

Srednja včerajšnja temperatura 10.9°, normale 6.9°

Medicinalni konjak

1393 50—8
garantirano pristni
vinski destilat
pod stalno kemično kontrolo.

Destilerija

Camis & Stock

Trst-Barkovlje.

1/1, steklenice K 5—

1/2 „ „ 2 60.

Dobiva se v vseh bolj-
ših trgovinah.

Cunard-Line.

Posredna vožnja potnikov Trst-New-York

Vozna cena za osebo Trst-New-York 185 K z vso prosto postrežbo, hrano in vinom.

Odhod prvega velikanskega parnika »Arorania« iz Trsta
v torek, dné 10. nov. 1903.

Prodaja voznihtov Schröder & Cie. Trst
via Carlo Gbega. 8 1450 3—1

Razglas.

Mestna hranilnica ljubljanska razpisuje s tem

službo praktikanta

z letnim adjutom 1000 kron.

Prošnje, opremljene z dokazili o usposobljenosti za to službo ter z zdravniškim spričevalom vložiti je do všteta ga

17. novembra t. l.

pri podpisnem ravnateljstvu.

V Ljubljani, dné 2. novembra 1903

1443 3—3

Ravnateljstvo mestne hranilnice ljubljanske.

Popravila sprejemajo se v obeh trgovinah.

Naznanilo.

Otvoritev velike na novo urejene trgovine ur, zlatenine, srebrnine, živalnih strojev, bicikelnov itd.

Franc Čuden

urar in trgovec zlatenine in srebrnine v Ljubljani
Prešernove ulice nasproti franciškanskega samostana, filijalka v prejšnji trgovini na Glavnem trgu.

Vsled nasveta ravnateljstva delniške družbe združenih tovarn ur »Union« v Brelu in Genovi v Švici, prisiljen sem bil kot član iste družbe preskrbeti si večji lokal, da zamorem njihovo izdelke slavnemu občinstvu v obilnem razporostreji, ker umevno je tem večja izbira tem lažja in cenejša postrežba. Zatorej prizadjal sem si mnogo, da sem mojo novo trgovino, okrasil s toliko bogato zalogo kakoršne še ni bilo videti v tej stroki do danes.

Posebno opozarjam sleherne na okusno izberko še nad 150 komadov obešenih stenskih pendel ur v najmodernejših, lepo rezanih omarih z različnim bitjem k vsaki hišni opravi prikladne.

Prilicno omenim tudi, da se mi je posrečilo nakupiti jako ugodno večje partije brilantov, diamantov in drugih dragocenih kamnov, vdelenih v vsakovrstnih oblikah, jako veliko zlatenine, srebrnine, ur in drugo tako, da se lahko z vsakim glede zaloge meriti zamorem.

Za obilen poset in obisk se priporoča gornji.

1292 9

Ceniki brezplačni in poštne prosti.

Naročajte

izberno ljubljansko delniško pivo

iz pivovarne v Žalcu in Laškem trgu.

Naročila sprejema centralna pisarna v Ljubljani, Sodne ulice 4.

Angeljnovi milo Marzeljsko (belo) milo

z znamko

449 104-65

S

sta najbolj koristni
štedilni mili
za hišno rabo.

Dobivate jih po specerijskih štacunah!

Pavel Seemann

izdelovatelj mila
in čebelno-voščenih sveč
v Ljubljani.

Oddati je

1426 3-2

služba cerkvenika

v Selcih. — Prednost imajo samski roko-
delci. Pojasnila daje župni urad v Selcih.

Istrsko in laško brinje, pristno istrsko vino in lim (bisk)

ima na prodaj 1417 3-3

Ivan Geržinič,

trgovec v Humu, pošta Roč, Istra.

Perje za postelje in puh

priporoča po najnižjih cenah

571 51

F. HITI,

Pred škofijo šte. 20.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Optični zavod

pri 1352 4

Fr. P. Zajec

urar v Ljubljani, Stari trg 28

Priporoča slav. duhovščini da ima
popolnoma urejeno

trgovino z optičnimi predmeti
kakor očal, ščipalcev, daljnogledov,
barometrov, toplomerjev in sploh vseh
optičnih predmetov. — Popravila očal,
novih stekel itd. se popravljajo v moji
lastni delavnici. — Po pošti naročila
in popravila pošiljam s prvo pošto.

Ceniki s podobami franco.

**Kje naj se
kupijo očala?**

Priznana
dobro blago
in nizke
cene.

Svoji k
svojim!

Nove zboljšane gramofone

z glasovno-, ročno- in varstveno
omarico, zelo priljubljeno med
duhovščino, po društvih in med
zasebniki.

Gramofon
avtomate

za gostilne zelo pridobitne
prodajam tudi na obroke.

Imam veliko zalogo, najnovejše plošče, katere zamenjujem za stare.

Vnanja naročila se rešujejo z obratno pošto.

1079 50-22

Rudolf Weber, urar

v Ljubljani, stari trg 16.

Zaloga špecerijskega blaga

konkurzne mase Anton Pröckl, v Ljubljani, Sv. Jakoba trg,
Bahovčeva hiša šte. 6,

sodno cenjene na 4416 K 31 vin. se v celoti prod. Kupne pogodbe naj se določijo
do 15. novembra t. l.

na podpisanega upravitelja konkurzne mase, ki daje tudi nadaljna pojasnila.

1434 3-3

Dr. Karol Ahazhizh.

Odvetnik dr. ALBIN KAPUS

si usoja naznanjati, da se nahaja njegova

odvetniška pisarna

v hiši gosp. I. Knez-a na
Marije Terezije cesti šte. 1.
(Pritličje; poprej uradni prostori Kmetske po-
sojilnice ljubljanske okolice.) 1431 3-2

V najem se daje takoj

s 1. januarjem 1904

špecerijska prodajalna

na jako lepem in za trgovino iz-
redno pripravnem kraju na vo-
galu sv. Jakoba trga in državne
glavne ceste št. 3 in 2 v Ljubljani.
Natančneje se poizve v hiši II. nad-
stropje na desno. 1439 3-2

Ne v Ameriko!

V slovenski in hrvatski Istri, v bližini
Trsta, prodaja se ali dá v najem ob zelo
ugodnih plačilnih pogojih

več lepih posestev

z gospodarskimi poslopji.

Pojanjenja se dobiti brezplačno v pi-
sarni gospoda dr. Gregorina v Trstu Molino
piccolo 7, II. 1376 3-3

Malo posestvo

z mlinom in vsem kmetijskim orodjem, z
dobro zaraščenim smrekovim, bukovim in
hrastovim gozdom, ležeče na Šemniku, ob-
čine aržiške,

proda takoj

Anton Werbole, Medija - Izlake

1437 3-3 pri Zagorju.

1357 64

ANTON PRESKER

krojač v Ljubljani,
Sv. Petra cesta št. 16

se priporoča preč. duhovščini
v izdelovanje vsakovrstne

duhovniške obleke

iz trpežnega in solidnega blaga
po nizkih cenah.

Opozarja na veliko svojo
zalogo

Izgotovljene obleke
posebno na haveloke v naj-
večji izbi po najnižjih cenah.

Dobavitelj uniform avstrijskega društva železniških uradnikov

Stanje vlog 31. dec. 1902:
čez 9 milijonov kron.

Najboljša in najsigurnejša
prilika za štedenje!

Denarni promet v letu 1902:
čez 32 milijonov kron.

Preje: Gradišče št. 1,

LJUDSKA POSOJILNICA

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od
8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih
obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, tako, da sprejme
vložnik od vsacih vloženih 100 K čistih
4 K 50 h na leto.

Stanje vlog 31. decembra 1902: 9,501.351 K 52 h. Denarni promet v l. 1902: 32,596.882 K 65 h.
HRANILNE KNJIŽICE se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo. — Za nalaganje po pošti so poštno-
hranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 1. januarja 1903.

Dr. Ivan Šusteršič,
predsednik.

Josip Šiška, knezoškofjski kancelar,
podpredsednik.

Odborniki:

Anton Belec, posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano. — **Josip Jaro,** veleposestnik v Medvodah. — **Dr. Andrej**
Karlin, stolni kanonik v Ljubljani. — **Karol Kauschegg,** veleposestnik v Ljubljani. — **Matija Kolar,** župnik pri D. M. v Polju. —
Ivan Kregar, svet. trg. in obrt. zbornice v Ljubljani. — **Frančišek Leskovic,** zasebnik in blagajnik „Ljud. pos.“ — **Karol Pollak,**
tovarnar in posest. v Ljubljani. — **Gregor Štibar,** župnik na Rudniku. — **Dr. Aleš Ušeničnik,** profesor bogoslovja v Ljubljani.